

Kommunal- og regionaldepartementet

Postboks 8112 Dep.

0032 OSLO

Deres ref.:

Vår ref.:
06/39197/

Dato:

14.09.2006

Høringsuttalelse - Forslag til endringer i valgloven

Valgstyret i Bærum kommune behandlet i møte 6. september 2006 sak 122/06
"Endringer i valgloven – høring".

Valgstyret fattet følgende vedtak:

1. Innføring av lovfestet plikt for kommunen til å sende valgekort til alle stemmeberettigede som er manntallsført i kommunen, og som har bostedsadresse innenriks (unntatt Svalbard og Jan Mayen), støttes under forutsetning av at utgiftene dekkes av sentrale myndigheter.
2. Forhåndsstemmegivningene må være kommet inn til valgstyret innen valgdagen klokken 20.
3. Det innføres ikke krav om manuell kontrolltelling ved avvik mellom foreløpig og endelig opptelling av stemmesedlene.
4. Bærum kommune slutter seg for øvrig til lovforslagene.
5. Forslaget til endring av skjæringsdatoen for manntallet støttes.
6. Valgstyrets anbefaler at det ikke innføres restriksjoner når det gjelder mediernes adgang til å publisere meningsmålinger de siste dagene før valgdagen.
7. Omslagskonvolutter, som ikke skal være gjenstand for konvoluttoppgjør, skal benyttes.

Utskrift av saken følger vedlagt.

Med hilsen

Tone Halvorsen
Valgstyrets sekretær

Dato: 22.08.2006 Arkivkode: N- Bilag nr: Arkivsak ID: 06/8445 J.post ID: 06/34944
Saksbehandler: Tone Halvorsen

Behandlingsutvalg	Møtedato	Saksnr.
Formannskapet	06.09.2006	122/06

ENDRINGER I VALGLOVEN - HØRING

1. BAKGRUNN FOR SAKEN

Kommunal- og regionaldepartementet har sendt ut et høringsnotat som inneholder forslag til endringer i valgloven. Dette med sikte på redusere antall forkastede stemmegivninger. Departementet ønsker i tillegg høringsinstansenes syn på noen temaer der det ikke er foreslått lovendringer. Høringsfrist er 20. september 2006.

Det foreslås følgende lovendringer:

1. Kommunene v/valgstyret sørger for at det blir sendt ut valgkort til alle stemmeberettigede som er manntallsført i kommunen, og som har bostedsadresse innenriks (unntatt Svalbard og Jan Mayen).
2. Forhåndsstemmeperioden skal avsluttes:
innenriks: siste torsdag før valgdagen
utenriks: fredag en uke før valgdagen
3. Frist for å søke om å få avgi stemme ved ambulerende stemmemottaking må ikke settes senere enn siste torsdag før valgdagen.
4. Forhåndsstemmegivningene må være kommet inn til valgstyret innen kl. 20 første tirsdag etter valgdagen
5. Velger som er ukjent for stemmemottaker, skal legitimere seg. Dersom velgeren ikke har legitimasjon, kan identiteten bekreftes av en annen person over 18 år som legitimerer seg
6. Foreløpig opptelling skal foretas ved manuell telling av stemmesedler. Foreløpig opptelling av stemmesedlene kan likevel foregå ved et edb-teknisk system dersom det benyttes et annet system enn ved den endelige opptellingen.
7. Kontrolltelling av stemmesedlene pga avvik mellom foreløpig og endelig opptelling skal foregå manuelt.
8. Foreløpig opptelling av stemmesedler avgitt på forhånd kan starte søndag før valgdagen.

Andre temaer, hvor departementet ønsker høringsinstansenes syn:

1. Skjæringsdatoen for manntallet
2. Valg og politiske meningsmålinger

2. VIKTIGE PUNKTER I SAKEN

Høringsnotatet inneholder enkelte forslag til lovendringer med sikte på å redusere antallet forkastede stemmegivninger.

Departementet foreslår en lovfestet plikt for kommuner til å sende ut valgkort. Ordningen med obligatorisk utsending av valgkort til alle stemmeberettigede i departementets regi ble ikke videreført i den nye valgloven og det har ved de siste valgene vært valgfritt for kommunene å sende ut valgkort.

Bærum kommune har tradisjonelt sendt ut valgkort til alle velgerne, så også ved valget i 2005. Som et forsøk la valgstyret ut et elektronisk manntallsoppslag i tillegg til det trykte, hvor velgerne kunne finne sitt valglokale og tidspunkt for valget. Dette med tanke på å høste erfaringer for eventuelt senere å kunne gå bort fra ordningen med valgkort, som for Bærums vedkommende med over 74.000 manntallsførte innbyggere har en kostnad på ca. 450.000 kroner.

I Bærum ble det ved valget 2005 forkastet 83 valgtingsstemmer på grunn av at velgeren ikke stod manntallsført i kommunen.

Ved valget i 2005 kom et relativt høyt antall forhåndsstemmer for sent frem til kommunene, og ble derfor forkastet. Departementet foreslår å forkorte forhåndsstemmeperioden med én dag samt å forlenge fristen for når forhåndsstemmegivningene må være kommet frem til valgstyret for å kunne godkjennes, fra valgdagen kl 20 til tirsdag kl. 20. En endring av fristen til tirsdag medfører at det endelige valgresultatet blir ferdig en dag senere.

Ved stortingsvalget i 2005 ble det i Bærum forkastet totalt 44 forhåndsstemmegivninger fordi de ble mottatt for sent til å kunne godkjennes. Av 17 innenriksstemmer kom 14 av disse én dag for sent.

Departementet reiser spørsmål rundt sikkerheten ved bruk av dataløsninger ved opptelling av stemmesedler og foreslår, for å sikre et mest mulig korrekt opptellingsresultat og av hensyn til velgernes tillit, at det i utgangspunktet bør gjennomføres minst én manuell opptelling av stemmesedler. På dette punktet innebærer lovforslaget ingen endring for Bærum kommune, men Bærum kommune stiller seg imidlertid ikke bak lovforslaget om manuell kontrolltelling grunnet avvik mellom foreløpig og endelig opptelling. Er det store avvik mellom foreløpig og endelig opptelling bør det være opp til den enkelte kommune hvordan kontrolltellingen skal foregå.

Departementet ønsker høringsinstansenes syn på innføring av restriksjoner når det gjelder medienes adgang til å publisere meningsmålinger de siste dagene før valgdagen.

Forslag til vedtak:

1. Innføring av lovfestet plikt for kommunen til å sende valgkort til alle stemmeberettigede som er manntallsført i kommunen, og som har bostedsadresse innenriks (unntatt Svalbard og Jan Mayen), støttes under forutsetning av at utgiftene dekkes av sentrale myndigheter.
2. Forhåndsstemmegivningene må være kommet inn til valgstyret innen valgdagen klokken 20.
3. Det innføres ikke krav om manuell kontrolltelling ved avvik mellom foreløpig og endelig opptelling av stemmesedlene.
4. Bærum kommune slutter seg for øvrig til lovforslagene.
5. Forslaget til endring av skjæringsdatoen for manntallet støttes.
6. Valgstyrets syn på om det bør innføres restriksjoner når det gjelder mediernes adgang til å publisere meningsmålinger de siste dagene før valgdagen, er følgende:
.....

Tone Halvorsen
Valgstyrets sekretær

Vedlegg: Postrutine – forhåndsstemmer til andre kommuner
Høringsnotat om endringer i valgloven

Behandlingen i møtet

Ordføreren fremmet følgende forslag til pkt. 6:

Valgstyrets anbefaler at det ikke innføres restriksjoner når det gjelder mediernes adgang til å publisere meningsmålinger de siste dagene før valgdagen.

Fellesforslag SV/V fremmet av Terje Akerhaug:

Endring i pkt. 3:

Det skal være manuell kontrolltelling

Torill H. Heggen fremmet følgende forslag:

Omslagskonvolutter, som ikke skal være gjenstand for konvoluttoppgjør, skal benyttes.

Votering:

Pkt. 1-2 og 4-6, med ordførerens forslag, ble enstemmig vedtatt.

Ved alternativ votering mellom fellesforslaget og pkt. 3, ble pkt. 3 vedtatt med 10 mot 3 stemmer (SV, V).

Heggens forslag ble enstemmig vedtatt.

FSK-122/06 - 06.09.2006 Vedtak:

1. Innføring av lovfestet plikt for kommunen til å sende valgkort til alle stemmeberettigede som er manntallsført i kommunen, og som har bostedsadresse innenriks (unntatt Svalbard og Jan Mayen), støttes under forutsetning av at utgiftene dekkes av sentrale myndigheter.
2. Forhåndsstemmegivningene må være kommet inn til valgstyret innen valgdagen klokken 20.
3. Det innføres ikke krav om manuell kontrolltelling ved avvik mellom foreløpig og endelig opptelling av stemmesedlene.
4. Bærum kommune slutter seg for øvrig til lovforslagene.
5. Forslaget til endring av skjæringsdatoen for manntallet støttes.
6. Valgstyrets anbefaler at det ikke innføres restriksjoner når det gjelder mediernes adgang til å publisere meningsmålinger de siste dagene før valgdagen.
7. Omslagskonvolutter, som ikke skal være gjenstand for konvoluttoppgjør, skal benyttes.

3. REDEGJØRELSE

1. Kommunen v/valgstyret sørger for at det blir sendt ut valgkort til alle stemmeberettigede som er manntallsført i kommunen, og som har bostedsadresse innenriks (unntatt Svalbard og Jan Mayen).

Gjeldende rett:

For at en stemmegivning som er avgitt på valgtinget skal kunne godkjennes, er det et vilkår at velgeren er innført i manntallet i vedkommende kommune, jfr. valgloven § 10-2 første ledd bokstav a.

Kommentar

Departementet foreslår en lovfestet plikt for kommuner til å sende ut valgkort. Ordningen med obligatorisk utsending av valgkort til alle stemmeberettigede i departementets regi ble ikke videreført i den nye valgloven og det har ved de siste valgene vært frivillig for kommunene å sende ut valgkort.

Bærum har tradisjonelt sendt ut valgkort til alle velgerne, så også ved valget i 2005. Valgkortet gir informasjon om hvor velgeren er manntallsført, valglokalets åpningstid og adresse, eventuelt skifte av valglokale. Valgkortet er obligatorisk ved forhåndsstemmingen og er med på å lette manntallsavkryssingen valgdagen.

I 2005 la valgstyret ut i tillegg til trykte manntallsoppslag et elektronisk manntallsoppslag, hvor velgerne kunne finne sitt valglokale og tidspunkt for valget. Dette med tanke på å høste erfaringer for eventuelt senere å kunne gå bort fra produksjon og utsendelse av valgkort, som for Bærum med over 74.000 manntallsførte innbyggere beløper seg til ca. 450.000 kroner.

Bærum kommune slutter seg til forslaget om å pålegge kommunene å sende ut valgkort til alle velgerne, under forutsetning av at utgiftene dekkes av sentrale myndigheter.

Ved stortingsvalget i 2005 ble 3887 stemmegivninger forkastet fordi velgeren ikke stod i manntallet i den kommunen hvor stemmen ble avgitt på valgdagen. I Bærum ble det ved samme valg forkastet 83 valgtingsstemmer av denne årsaken. Grunnen til at velgere ikke stod i manntallet var enten at de var utenlandske statsborgere som trodde de hadde stemmerett ved stortingsvalg eller at de var velgere som ikke hadde stemmerett i Bærum fordi flyttingen ikke var meldt folkeregisteret innen 31. mai i valgåret.

En flytting av skjæringsdatoen, dvs. datoen for når man må være registrert som bosatt i en kommune for å komme med i manntallet, nærmere valgdagen, vil kunne bidra til å redusere antall forkastede stemmegivninger.

2. Forhåndsstemmeperioden skal avsluttes:

Innenriks: Siste torsdag før valgdagen

Utenriks: Fredag en uke før valgdagen

3. Frist for å søke om å avgi stemme ved ambulerende stemmemottaking må ikke settes senere enn siste torsdag før valgdagen.

4. Forhåndsstemmegivningene må være kommet inn til valgstyret innen kl. 20 første tirsdag etter valgdagen

Gjeldende rett:

For at en forhåndsstemmegivning skal kunne godkjennes, må den ha kommet inn til valgstyret innen kl. 20 på valgdagen, jfr. valgloven § 10-1 første ledd bokstav g. Det følger av valgloven § 8-1 annet ledd at velgerne kan forhåndsstemme til og med siste fredag før valgdagen, både innenriks og utenriks. Velgerne er imidlertid selv ansvarlig for å forhåndsstemme på et tidspunkt som gjør at forhåndsstemmegivningen kommer frem til valgstyret tidsnok til å kunne godkjennes, jfr. tredje ledd i bestemmelsen.

Kommentar

Ved valget i 2005 kom et relativt høyt antall forhåndsstemmer for sent frem til kommunene, og ble derfor forkastet. Departementet viser til tilbakemeldinger fra kommunene etter valget i 2005 om at det i en del tilfeller tok flere dager å sende en forhåndsstemme fra en kommune til en annen.

Bærum kommune har utarbeidet egen postrutine for forsendelse av forhåndsstemmer. Rutinen beskriver hvordan forhåndsstemmene mottatt den siste dagen i forhåndsstemmeperioden skal forsendes, slik at de skal nå frem til riktig kommune i tide. Postrutinen følger som vedlegg til saken.

Ved stortingsvalget 2005 ble det i Bærum forkastet totalt 44 forhåndsstemmegivninger fordi de ble mottatt for sent frem til å kunne godkjennes.

Mottatt	Antall	Innenriks	Utenriks
Tirsdag 13.9	26	14	12
Onsdag 14.9	6	1	5
Torsdag 15.9	1	0	1
Mandag 19.9	8	1	7
Mandag 3.10	3	1	2
Sum	44	17	27

Tabell: Stemmegivninger som ble forkastet ved stortingsvalget 2005 fordi de kom for sent frem til å kunne godkjennes

Av totalt 17 innenriksstemmer som kom for sent, kom 14 av dem kun én dag for sent. Disse ville sannsynligvis blitt godkjent hvis forhåndsstemmeperioden var blitt avsluttet torsdag før valgdagen – eller om tidsfristen var blitt forlenget til tirsdag etter valgdagen. Ulempen for kommunene ved å forlenge fristen fra valgdagen til dagen etter valgdagen blir at godkjenning og opptelling av sent ankomne stemmegivninger vil måtte utsettes til tirsdag kveld og at det endelige valgresultatet blir forsinket ett døgn.

Med gjeldende lov har en god del utenlandsstemmegivninger liten mulighet til å nå frem til valgstyrene hvis velgerne benytter seg av en av de siste dagene i forhåndsstemmeperioden til å avgi sin stemme. Selv med en ukes forkortelse av forhåndsstemmeperioden utenlands, vil nok noen utenlandsstemmegivninger fremdeles komme for sent, men tiltaket vil sannsynligvis bidra til at flere stemmegivninger enn tidligere kommer tidsnok frem til å bli godkjent innen fristen.

Konsekvensen for velgerne ved å avslutte forhåndsstemmeperioden torsdag kan bli at noen opplever å komme for sent, tilsvarende i 2003 da valglokalenes åpningstid ble endret fra kl. 21 til 20. På den annen side har det ved de siste valgene vært en del endringer i forbindelse med forhåndsstemmingen, både i forhold til periode, åpningstider og stemmesteder. Velgerne vil derfor være nødt til som tidligere å holde seg orientert om forhåndsstemmegivningen i den kommunen de oppholder seg i.

Bærum kommune støtter at det blir foretatt en endring i lovverket slik at velgerne kan forvente at stemmegivninger avgitt innenriks og innenfor de offisielle tidsfrister, blir medregnet i valgoppgjøret. Det er lite tillitsvekkende at loven er lagt opp slik at velgerne selv må ta høyde for postgangen når de avgir sin stemme.

Bærum kommune mener imidlertid at det for å oppnå flere godkjente stemmegivninger er tilstrekkelig å endre valgloven på det ene punktet, slik at forhåndsstemmeperioden avsluttes torsdag før valgdagen. Bærum ser positivt på at departementet før neste valg vil ta kontakt med posten for å se om det er noe de kan gjøre for å bidra til at forhåndsstemmegivningene kommer raskere frem. Bærum støtter forslaget om utarbeidelse av forskrift for forsendelse av forhåndsstemmer.

- 5. Velger som er ukjent for stemmemottaker skal legitimere seg. Dersom velgeren ikke har legitimasjon, kan identiteten bekreftes av en annen person over 18 år som legitimerer seg.**

Kommentar

Ingen merknad.

- 6. Foreløpig opptelling skal foretas ved manuell telling av stemmesedlene. Foreløpig opptelling av stemmesedlene kan likevel foregå ved et edb-teknisk system dersom det benyttes et annet system enn ved den endelige opptellingen.**

- 7. Kontrolltelling av stemmesedlene pga. avvik mellom foreløpig og endelig opptelling skal foregå manuelt.**

Prinsipper for opptelling av stemmesedler er fastsatt i valgloven 10-4. Loven har ikke bestemte krav til verken manuell eller elektronisk telling av stemmesedler. Loven krever at hvert valgs stemmesedler skal telles for seg, at forhånds- og valgtingssedler skal holdes atskilt ved opptellingen, og at opptellingen skal skje i to omganger; ved en foreløpig og en endelig opptelling.

Kommentar

Departementet reiser problemstilling rundt sikkerheten ved bruk av dataløsninger ved opptelling av stemmesedler og foreslår for å sikre et mest mulig korrekt opptellingsresultat at det i utgangspunktet bør gjennomføres minst én manuell opptelling av stemmesedler. Det vises til rapporten "Elektronisk stemmegivning – utfordringer og muligheter", som er på høring frem til 20. september 2006, hvor det blant annet foreslås innføring av en godkjennings- og sertifiseringsordning for systemer som skal benyttes i elektronisk stemmegivning.

Bærum kommune, slik som de fleste andre kommuner, foretar den første foreløpige opptellingen i valglokalene ved manuell telling av stemmesedler (grovtelling og grunnlag for de første foreløpige valgresultatene). Endelig opptelling foregår sentralt ved hjelp av optiske lesere. Lovforslaget innebærer ikke noe nytt for Bærum på dette punktet.

Optisk lesning av stemmesedler har bidratt til å effektivisere valgarbeidet. Asker og Bærum samarbeidet om den optiske lesningen av stemmesedler ved stortingsvalget i 2005 og fikk gjennom dette en ytterligere effektiviseringsgevinst. Kontrolltellingene foregikk ved annen gangs optisk lesning.

En lovendring med krav om manuell kontrolltelling av stemmesedlene grunnet avvik mellom foreløpig og endelig optelling vil bety at Bærum kommune må øke antall valgmedarbeidere betydelig. Stemmesedlene må sorteres og telles partivis. Dette vil ta tid og det vil øke kommunens kostnader. Alternativet om å gå til innkjøp av to forskjellige valgsystemer er en dyr og dårlig løsning.

Dersom det stilles spørsmål ved sikkerheten ved bruken edb-teknisk utstyr til telling av stemmesedlene, kan da kommunene fortsette å benytte optisk lesning av stemmesedlene i kandidatoppgjøret? Bør det gjeninnføres manuelt oppgjør her også, eventuelt i tillegg til optisk lesning? Hvis ja, blir konsekvensen at kandidatoppgjøret må vente flere dager i en så stor kommune som Bærum. Det må rekrutteres mange ekstra valgmedarbeidere til dette arbeidet.

Bærum kommune stiller seg ikke bak lovforslaget om manuell kontrolltelling grunnet avvik mellom foreløpig og endelig optelling.

8. Foreløpig optelling av stemmesedler avgitt på forhånd kan starte søndag før valgdagen

Kommentar

Ingen merknad.

B. Andre temaer

Departementet ønsker høringsinstansenes syn når det gjelder:

1. Skjæringsdatoen for manntallet

Problemstilling: Kan skjæringsdatoen for manntallet forskyves fra 31. mai til 30. juni i valgåret uten at det vil gjøre det vanskelig å sende ut valgkort?

Leverandøren av Bærum kommunes valgsystem i 2005, som også tok hånd om produksjon og distribusjon av valgkort for Bærum kommune, bekrefter at det vil føre til at manntallet blir bedre da flere velgere vil ha muligheten til å være riktig manntallsført valgdagen. Bærum kommune ser ikke noen betenkeligheter ved å forskyve skjæringsdatoen.

2. Valg og politiske meningsmålinger

Problemstilling: Bør det innføres restriksjoner når det gjelder mediernes adgang til å publisere meningsmålinger de siste dagene før valget?

Gjeldene rett:

Valgloven § 9-9 fastsetter at valgresultater og prognoser som er laget på grunnlag av undersøkelser foretatt på valgdagen(e) må ikke offentliggjøres før klokken 20 på valgdagen mandag. Utover dette inneholder ikke valgloven bestemmelser som setter restriksjoner når det gjelder å offentliggjøre meningsmålinger i tilknytning til valg.

Valgloven har ikke regler om straff eller andre sanksjoner mot dem som måtte bryte bestemmelsen i § 9-9.

Kommentar

Departementet har innhentet en utredning fra Institutt for medier og kommunikasjon, Universitetet i Oslo. Funnene er i tråd med internasjonal forskning på området og viser at publisering av partimålinger kan ha en viss betydning for styrkeforholdet mellom partiene, men at det ikke er forskningsmessig belegg for å si at det finner sted en tydelig og systematisk påvirkning.

De andre nordiske land har regler som tilsvarer vår lov på dette punktet. Flere land utenom Norden har innført restriksjoner, mens andre land legger vekt på retningslinjer for medier utarbeidet av Europarådet og BBC.

Valgstyret inviteres til en prinsippdiskusjon om problemstillingen.